

www.ketab.ir

حقوق جزای اقتصادی

مؤلفان:

دکتر امیر سماواتی پیروز

عضو هیأت علمی و استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج

حسن بیگدلی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

انتشارات
جهاد دانشگاهی
قزوین

سرشناسه: سماواتی پیروز، امیر، ۱۳۵۹-

Samavati Pirouz, Amir

عنوان و نام پدیدآور: حقوق جزای اقتصادی / مولفان امیر سماواتی پیروز، حسن بیگدلی.

مشخصات نشر: قزوین: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد قزوین، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۱۳ ص.

شابک: ۹-۶۶-۷۵۴۹-۶۲۲-۹۷۸:

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۰۱-۱۰۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: حقوق جزا -- ایران

Criminal law -- Iran

جرایم اقتصادی -- ایران

Economic offences -- Iran*

شناسه افزوده: بیگدلی، حسن، ۱۳۷۳-

شناسه افزوده: جهاد دانشگاهی. واحد قزوین. سازمان انتشارات

رده بندی کنگره: HV۶۷۷۱

رده بندی دیویی: ۳۶۴/۱۶۸۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۸۳۱۷۸

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

حقوق جزای اقتصادی

مؤلفان: امیر سماواتی پیروز، حسن بیگدلی

گرافیک و صفحه آرایی: مرضیه حمیدی زاده

شابک: ۹-۶۶-۷۵۴۹-۶۲۲-۹۷۸:

چاپ: نوبت اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بهاء: ۶۵۰۰۰۰ ریال

مصوبه شورای شعبه انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین

ناشر: انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین

کلیه حقوق محفوظ است ©

فهرست

پیشگفتار.....	۱
مقدمه.....	۵
فصل ۱: جرایم اقتصادی در پرتو بایسته های حقوق جزای عمومی.....	۹
مبحث نخست: مفهوم حقوق جزای اقتصادی.....	۱۰
مبحث دوم: موضوع حقوق جزای اقتصادی.....	۱۳
گفتار اول: موضوع جرم اقتصادی به مثابه معیار راهبردی جرم انگاری.....	۲۳
گفتار دوم: موضوع جرم اقتصادی در فساد اقتصادی.....	۳۰
مبحث سوم: عناصر متشکله جرایم اقتصادی.....	۳۶
گفتار اول: جرایم اقتصادی از منظر عنصر قانونی.....	۳۶
گفتار دوم: جرایم اقتصادی از منظر عنصر مادی.....	۴۵
گفتار سوم: جرایم اقتصادی از منظر عنصر روانی.....	۵۵
مولفه های افتراقی جرایم اقتصادی در تقابل با جرایم مالی.....	۵۹
مبحث نخست: طبقه بندی جرایم اقتصادی.....	۶۰
گفتار اول: جرایم اقتصادی از منظر خصایص مرتکبین.....	۶۰
گفتار دوم: طبقه بندی جرایم اقتصادی از جهات مربوط به مباحث مالی.....	۶۴
گفتار سوم: منابع الهام بخش حقوق جزای اقتصادی.....	۷۰
بند نخست: قانون اساسی.....	۷۱
مبحث دوم: جرایم اقتصادی: جرایم مادی صرف؟!.....	۸۱
مبحث سوم: جرایم اقتصادی از منظر پاسخ ها.....	۸۹
سخن آخر.....	۹۵
کتاب ها:.....	۱۰۱
منابع.....	۱۰۱
مقاله ها:.....	۱۰۲
تقریرات:.....	۱۰۳
منابع خارجی:.....	۱۰۴

پیشگفتار

«لفاظی زیاد برای آن است که فهرست‌اندیشه‌ها را بی‌پوشاند. هرچه عبارت‌ها بیشتر عوض شود، آسان‌تر می‌توان خواننده را فریب داد و گمراه کرد» «بنتام، اصول قانون‌گذاری».

در سال‌های اخیر بازارهای بحث‌های عوام‌گرایانه در خصوص مبارزه با جرایم اقتصادی داغ گشته و کتب و مقالات متعددی پیرامون سیاست کیفری در قبال پاسخ‌دهی به جرایم اقتصادی و تشخیص ماهیت این جرایم و وجوه افتراق آن‌ها از جرایم مالی نگاشته شده است. به‌زعم نگارندگان، بخشی از این آثار متأثر از افزایش چشمگیر نرخ جرایم اقتصادی و البته در معرض قضاوت افکار عمومی قرار گرفتن آن‌ها است آنچه که تجربه به سالیان اخیر از نوشتگان پیشین متمایز می‌سازد کوشش بسزایی است که برای قانون‌گذار از سطح و پوست و فرورفتن در ژرفای پیامدهای زیان‌بار جرایم اقتصادی و تلاش در راستای مقابله موثر و مفید با این جرایم بوده است گرچه ادبیات حقوق کیفری در رابطه با عناصر تشکیل‌دهنده جرایم اقتصادی و تبیین ماهیت این جرایم و چگونگی کیفرگذاری در قبال آن‌ها ریشه در مباحث بنیادین حقوق کیفری عمومی دارد لیکن این نیز سودایی خام و

توقعی نابخاست که درک و واکاوی راهبردهای مبارزه با جرایم اقتصادی را در گذشته‌های دور دست و قوانین روزآمد نشده و متروک سالیان پیشین بجویم و مقتضیات زمانی و مکانی را که در بستر آن‌ها جرایم اقتصادی جلوه‌های نوینی را یافته‌اند، نادیده انگاریم.

در این کتاب کوشش گردیده است تا با اجتناب از کلی‌گویی و سطحی‌اندیشی، مختصات جرایم اقتصادی به‌طور شفاف تبیین گردد تا در وهله نخست مقامات قضایی در مواجهه با جرایم اقتصادی بتوانند با معیارها و ضوابط متقن، ماهیت و عناصر متشکله جرایم اقتصادی را تشخیص داده و مجازات متناسب و موثر برای مرتکبین جرایم اقتصادی مقرر دارند.

شباهت ناظر به وجوه تمایز جرایم اقتصادی از جرایم مالی و ضوابط مسئولیت کیفری مرتکبین جرایم اقتصادی موییدی است بر این ضرورت انکارناپذیر که باید در پرتو بایسته‌های حقوق جزای اقتصادی معیارهای مشخصی برای نحوه تحقق و احراز جرایم اقتصادی تبیین گردد.

به هر میزان که جامعه به سمت نظام سرمایه‌داری سوق پیدا می‌کنند به همان اندازه نیز زمینه‌های جرم‌زایی بیشتری برای ارتکاب جرایم اقتصادی فراهم می‌گردد. در یک نظام سرمایه‌داری مرتکب جرایم اقتصادی به جای احراز جرایم ارتكابی وی و محاکمه و مجازات، خود را یک فعال اقتصادی معرفی می‌کند و چه بسا مطالبه مورد تقدیر قرار گرفتن از سوی حکومت و تحسین شدن توسط افکار عمومی را دارد و در نحوه مجازات وی نیز سیاست قضایی همراه با تسامح و تساهل می‌گردد به جای آنکه جسورانه مورد سزادهی و اجرای مجازات قرار گیرد. تالی فاسد حاکم شدن چنین سیاست کیفری این خواهد بود که با افزایش جرایم اقتصادی، عدالت اقتصادی مخدوش گردیده و تعرض به اموال دولتی و عمومی به جای آنکه واجد قبح اجتماعی باشد نوعی زرنگی تحسین‌آمیز قلمداد خواهد شد.

در این کتاب کوشش شده است تا به‌دوراز مباحث نظری صرف رویکرد فنی برپایه

آموزه‌های حقوق جزای اقتصادی اتخاذ گردد تا از رهگذر آن ماهیت رفتار و سوءنیت مرتکب جرایم اقتصادی مورد تحلیل قرار گرفته و الگوی پاسخ‌دهی کیفری قاطعانه و ضابطه‌مند در قبال مجرمان اقتصادی ترسیم گردد.

«هروقت خود را در میان کتاب‌ها می‌بینم با صراحت بی‌رحمانه‌ای احساس نادانی می‌کنم.» (محمود دولت‌آبادی، نون نوشتن)

امیر سماواتی پیروز، حسن بیگدلی

سال ۱۴۰۰